

Lakeuden EKO
toimii alueen
jätehuolto-
viranomaisena ja
kehittää alueen
jätehuoltoa

Lakeuden EKO vuosikertomus ja tilinpäätös 2024

14.3.2025

LIMINKA MUHOS TYRNÄVÄ UTAJÄRVI

TOIMINTAKERTOMUS

Vuonna 2024 Lakeuden EKO -lautakunta kokoontui kuusi (6) kertaa. Lakeuden EKOn jätehuollon kehittämistä sekä käytännön viranomaistyötä tekee yksi ja puoli henkilöä. Palvelupäällikkönä on toiminut Tanja Sarkkinen ja kiertotalousasiantuntijana Henna Silvola, joka niin ikään toimi palvelupäällikön viransijaisena. Niina Alajarva toteutti opinnäytetyönään polttokelpoisen jätteen lajittelututkimuksen helmi-maaliskuulla, ja jatkoi kiertotalousharjoittelijana huhtikuusta syyskuuhun. Kiertotalousasiantuntijana toimi Emma Päckilä syyskuusta 2024 helmikuuhun 2025. Jätehuollon operatiivisten palveluiden tuottaja Kempeleen Jätekuljetus Ky operoi kuntien jäte- ja lajitteluasemia.

Jätehuoltoviranomaiselle osoitetut hakemukset ja ilmoitukset sekä viranomaisen päätökset tehtiin Facta jätehuolto -sovelluksessa. Kompostointi-ilmoituksia käsiteltiin 162 kappaletta ja päätöksiä jätehuoltomääräyksistä poikkeamiseen tehtiin 23 kappaletta. Ilmoitusten määrä laski huomattavasti edellisvuodesta (2023). Komposti-ilmoitusten määrä laski 55 % ja päätösten määrä laski 48 %.

Komposti-ilmoitukset painottuivat kesäaikaan, huhtikuun alusta syyskuun loppuun. Poikkeamishakemuksia tuli eniten touko-kesäkuussa. Ilmoitusten ja hakemusten määrän vähenemistä selittää osin Limingassa vuonna 2023 tehty järjestettyyn jätteenkuljetukseen liittymättömien kiinteistöjen seuranta, joka lisäsi huomattavasti komposti-ilmoitusten ja poikkeushakemusten määrää vuonna 2023. Vuonna 2024 jatkettiin Limingan kunnan alueen jätteenkuljetukseen liittymättömien kiinteistöjen seurantaa, mutta se ei enää vaikuttanut ilmoitusten ja hakemusten määrään. Vastauksia lisäselvityksiin vuoden 2023 ilmoituksista ja hakemuksista saapui, joten muutamien käsittely kirjautui vuoden 2024 ilmoituksiin ja hakemuksiin.

Vuonna 2024 saatiin tietosuojasopimus voimaan myös Utajärvelle, ja sen myötä käyttöoikeudet väestö- ja kiinteistötietojen katseluun. Utajärven alueen jätehuoltoon liittymättömien kiinteistöjen seuranta aloitettiin loppuvuonna 2024, ja selvityspyynnöt näihin postitettiin tammikuussa 2025. Kun käyttöoikeudet ovat kunnossa, voidaan jätehuoltoon liittymättömien seurantaa laajentaa myös Muhokselle ja Tyrnävälle.

Tiedottamiseen hyödynnettiin sosiaalista mediaa, Lakeuden EKOn ja kuntien nettisivuja sekä kuntatiedotteita ja paikallislehtiä. Vuonna 2024 media huomioi Lakeuden EKOn alueen toimintaa, mm. painetuissa lehdissä julkaistiin 11 uutista. Kuntaliitteissä (Limingassa ja Tyrnävällä) EKO julkaisi 6 kertaa. Utajärven kunnan mökkitiedote jaettiin toukokuussa ja kaikille jaettava EKOposti kesäkuussa.

Vs. palvelupäällikkö osallistui vuoden 2024 aikana Jätehuollon ajankohtaispäivään, Jätehuoltoviranhaltijoiden ajankohtaispäivään, Pohjois-Pohjanmaan jätealan toimijoiden yhteistyöryhmän tapaamisiin sekä yhdessä kiertotalousasiantuntijan ja Lakeuden EKO-lautakunnan puheenjohtajan kanssa Jätelautakuntien neuvottelupäiville.

Kuntien järjestämät pakkausjätteiden erilliskeräykset alkoivat huhtikuun alussa ja biojätteen erilliskeräykset heinäkuun alussa. Poistotekstiilin keräyskontit tuotiin kuntien keskustojen ekopisteille syyskuussa. Poistotekstiiliä tuotiin keräyspisteille heti viikossa enemmän, kuin mitä jäteasemille on normaalisti tuotu puolen vuoden aikana. Tekstiilikonttien täytyminen jatkui vilkkaana koko syksyn. Kontteihin tuotiin paljon myös sinne kuulumatonta, kuten mattoja, kenkiä ja alusvaatteita. Poistotekstiilin oikeasta kierrätyksestä tiedotettiin syksyn aikana aktiivisesti Lakeuden EKOn ja kuntien viestintäkanavissa sekä paikallislehdissä.

Kuntien pakkausmuovin täydentävä keräys jatkui ensimmäisen vuosineljänneksen ajan vuonna 2024. Alkuvuonna täydentävä muovinkeräys keräsi yhteensä 5,4 tonnia pakkausmuovia. RINKI-ekopisteiden muovinkeräysmäärät olivat 135,5 t.

Utajärven vaarallisen jätteen kiertävät keräykset toteutettiin kesä- ja syyskuussa. Tämän lisäksi kunnat täydensivät jäteasemien aukioloaikoja keväällä ja syksyllä.

Polttokelpoisen jätteen määrä laski jälleen edellisvuodesta Lakeuden EKOn alueella. Jätteen määrän vähenemiseen pyritään, mutta samalla polttokelpoisen jätteen määrän väheneminen heikentää EKOn tulopohjaa. Lisäksi jätelain muutosten myötä on jätehuollon viranomaiselle asetettu uusia velvollisuuksia ja palveluita on jouduttu lisäämään. Jätehuollon perusmaksu laskutettiin ensimmäistä kertaa vuonna 2024 kaikilta Lakeuden EKOn alueen asumiskelpoisilta rakennuksilta. Perusmaksua käytetään kattamaan jäteneuvonnasta, rekisterien ylläpidosta ja muista vastaavista jätehuollon järjestämiseen liittyvistä tehtävistä aiheutuvat kustannukset. Perusmaksulla voidaan kattaa myös vaarallisen jätteen ja muun jätteen alueellisten vastaanottoaikkojen perustamisesta ja ylläpidosta kunnalle aiheutuvat kustannukset. Jätelain mukaan perusmaksulla saa kerätä enintään kohtuullisen tuoton pääomalle.

Lakeuden EKossa aloitettiin keväällä 2024 valmistautuminen uuteen toimintakauteen, kun sopimus nykyisen kumppanin kanssa päättyy vuoden 2025 loppuun. Samalla siirrettiin katse tulevaisuuteen myös ennakoiden tulevia jätelain muutoksia. Vuonna 2024 alettiin suunnitella uutta Lakeuden EKOn mallia, jossa jätehuoltoviranomaiselle sekä kunnille tulee enemmän vastuuta. Lisäksi kunnissa aloitettiin loppuvuodesta 2024 uusien jäteasemien suunnitteluhanke, joka tulee valmiiksi keväällä 2025.

LIMINKA MUHOS TYRNÄVÄ UTAJÄRVI

Kun uuteen toimintamalliin siirrytään, on tärkeää varautua myös vuosittaisiin talouden heilahteluihin. Nykyisellä mallilla tähän ei ole mahdollista varautua, koska tilikausien ali- ja ylijäämä jaetaan kuntien kesken niin, että Lakeuden EKOn tilikauden tulos on aina nolla. Jatkossa voisikin olla syytä miettiä Lakeuden EKOn muuttamista kunnanhallituksen alaiseksi erilliseksi taseyksiköksi, kuntien omistamaksi liikelaitokseksi tai joksikin muuksi organisaatiomalliksi, joka voisi käyttää tilikausien ali- tai ylijäämää tasapainottamaan talouden vuosittaisia muutoksia.

JÄTTEET JA KIERRÄTYS

Kempeleen Jätekuljetus Ky on vastaanottanut kunnan vastuulla olevan yhdyskuntajätteen, poislukien sako- ja lietekaivojen lietteet, Lakeuden EKOn alueelta sopimukseen perustuen. Operoija on toimittanut vastaanotetun polttokelpoisen sekajätteen ja biojätteen määräraportit kolmen kuukauden välein.

Jätehuoltoviranomainen seuraa kiinteistökohtaisten jätteenkeräyksen tietoja jätteenkuljetusrekisterissä. Tiedot perustuvat alueen jätekuljetusyrityksien toimittamiin kiinteistökohtaisiin keräystietoihin.

Polttokelpoinen jäte ja biojäte

Polttokelpoinen jäte ja biojäte on vastaanotettu Limingan Ekokorttelissa (Ratahaka 8b). Jätteet toimitettiin eteenpäin 100 %:sti. Kaikki polttokelpoinen jäte on toimitettu Oulun Energialle. Jätteet on hyödynnetty energiana. Polttokelpoisen jätteen määrä laski jälleen alhaisemmaksi kuin koskaan Lakeuden EKO:n toiminta-aikana.

Biojäte toimitettiin Gasum Oy:lle Ruskon laitokseen, jossa biojätteestä valmistetaan kaasua ja kierrätyslannoitteita. Erilliskerätyn biojätteen määrä nousi 10 %.

Ilmoituksia biojätteen omatoimisesta käsittelystä (kompostointinen) käsiteltiin 162 kpl. Yleisin kompostorin koko on 200-300 litraa. Suurin osa kompostoi ympäri vuoden.

Jäteasemien ja lajitteluaseman vastaanottamat jättejakeet

Asemilla on vastaanotettu sekalaista jätettä (huonekalut, patjat, isot muoviesineet jne.), remontti- ja rakennusjätettä (eristeet, seinämateriaalit jne.), käsiteltyä (maalattu, lakattu, pinnoitettu) ja puhdasta puuta. Jätteet on esilajiteltu, seulottu ja kierrätykseen kelpaava materiaali on otettu erilleen ja toimitettu edelleen hyödynnettäväksi. Uusiomateriaaliksi kelpaamattomasta jätteestä on tehty energiajätettä (REF), joka hyödynnettiin energiana. Puhdas puu haketetaan erikseen ja hyödynnetään biopolttolaitoksessa. Betoni, tiilet ja laatat murskataan ja ne hyödynnetään maarakentamisessa 100 %:sti. Rakennus- ja remontti- ja ison sekalaisen jätteen määrä nousi edelliseen vuoteen verrattuna 43 %, kun taas puujätteen määrä laski 4 %. Yhteensä näitä jätteitä tuotiin vastaanottopisteisiin 725 tonnia.

Vaaralliset jätteet (maalit, öljyt, liuottimet jne.) toimitettiin Fortum Oy:n vaarallisten jätteiden käsittelylaitokselle Riihimäelle. Öljyt kierrätetään mm. voiteluöljyiksi ja teollisuuden polttoaineiksi. SER (sähkö- ja elektroniikkaromu) toimitettiin SERTY:n (SER-tuottajayhteisö) Oulun terminaaliin. SER-romusta erotellaan metallit, lasit ja muovit, jotka kierrätetään uusiomateriaaleiksi. SER:n materiaaleiksi kelpaamattomat jakeet on hyödynnetty energiana. Akut toimitettiin Stena Oy:lle Ouluun. Akkujen sisältämät metallit kierrätetään uudelleen. Kyllästetty puu toimitettiin luvanvaraisiin vastaanottolaitoksiin, joilla on lupa vastaanottaa ja käsitellä kyllästettyä puuta. Laitoksissa kyllästetty puujäte on hyödynnetty energiana. Vaarallisten jätteiden määrä pysyi lähes samana edelliseen vuoteen verrattuna, ollen 145 t.

Hyötyjätteet; lasipakkaukset, kartonki/pahvi, paperi, pakkausmuovi ja metalli on toimitettu tuottajayhteisön terminaaleihin, joista jätteet menevät uusioraaka-aineiksi. Osa keräyspaperista on mennyt selluvillan raaka-aineeksi.

Haravointijäte kompostoidaan ja käytetään uudestaan maanparannukseen. Risut ja oksat haketetaan/murskataan ja hyödynnetään lämmitys energiana Oulun alueella. Risu- ja puu-tarhajätteen määrä kasvoi aikaisemmasta vuodesta 29 %, ollen 404 t.

LIMINKA MUHOS TYRNÄVÄ UTAJÄRVI

JÄTTEET JA KIERRÄTYS

Kiertävä keräys Utajärven kylätaajamissa

Operoija kerää kaksi kertaa vuodessa (kesä- ja syyskuussa) vaarallisen jätteen (sis. SER) ja hyötyjätteet: paperi, kartonki/pahvi, lasi, pakkausmetalli (ja isot metalliesineet) ja pakkausmuovi. Keräyksien saldo oli 3,29 tonnia jätettä, joka oli 30 % pienempi kuin aikaisemmin.

Lääkejätteiden keräys apteekeista

Operoija kerää lääkejätteet noin kolmen viikon välein alueen apteekeista. Lääkejäte toimitetaan Fortum Oy:lle Riihimäelle vaarallisen jätteen polttolaitokselle. Vastaanotetun lääkejätteen määrä nousi 30 % ollen 3.1 tonnia.

Suomen pakkauskierrätys RINKI Oy -ekopisteet

Lakeuden EKOn alueella on yhteensä 16 RINKI ekopistettä, joissa kerätään kartonkia/pahvia (15 pisteessä), pakkauslasia (16 pisteessä), pakkaus/pienmetallia (16 pisteessä), pakkausmuovia (3 pisteessä) ja paperia (15 pisteessä). RINKI Oy toimittaa vuosittain Lakeuden EKOn alueelta kerättyjen jättejakeiden määrän.

RINKI ekopisteiden kartonki-, lasi-, metalli- ja metallipakkausten sekä muovipakkausten keräysmäärät nousivat kaikissa jakeissa, voimakkaimmin lasinkeräyksessä (45 %). Yhteensä RINKI-ekopisteiden hyötyjakeiden määrä nousi 18 % ollen yhteensä 516 tonnia.

RINKI

Jäteyhtiön nimi	Kunta	Kartonkipakkaukset	Lasipakkaukset	Metalli	Muovipakkaukset	Kaikki yhteensä
Lakeuden EKO	Liminka	100,66	26,52	15,75	49,56	192,49
	Muhos	76,71	23,77	20,58	47,01	168,07
	Tyrnävä	54,07	15,78	11,09	27,09	108,02
	Utajärvi	18,59	7,30	9,35	11,84	47,07
Kaikki yhteensä		250,02	73,37	56,76	135,50	515,65

Kun lasketaan mukaan kaikki keräyspisteet (jäteasemat, kiertävä keräys, täydentävä pakkausmuovin keräys, täydentävä poistotekstiilin keräys ja RINKI) hyötyjakeita kerättiin huimat 580 tonnia. Ainoastaan suoraan kiinteistöistä kerätty hyötyjätteet eivät ole mukana tilastoissa. KIITOS KUN LAJITTELET!

Kuntien täydentävä pakkausmuovin keräys

Viisi täydentävän muovin keräyspistettä on ollut RINKI ekopisteiden yhteydessä ja yksi noin 200 m etäisyydellä. Vuonna 2024 täydentävän pakkausmuovin keräyksessä kerättiin yhteensä noin 5,4 tonnia pakkausmuovia. Pakkausmuovin täydentävä keräys päättyi 31.3.2024.

Poistotekstiilikeräys

Jokaiseen kuntaan lisättiin poistotekstiilin täydentävä keräys Rinki ekopisteiden yhteyteen. Keräys alkoi syyskuussa 2024. Loppuvuonna 2024 poistotekstiiliä kerättiin lisäpisteiltä yhteensä 6,4 t.

Poistotekstiilikeräystä varjosti koko syksyn keräyksien väärinkäyttö, kun pisteille tuotiin paljon sinne kuulumatonta tavaraa, joka olisi pitänyt kierrättää joko jäteasemalle tai polttokelpoisen jätteen mukana.

Poistotekstiili toimitettiin Paimioon poistotekstiilin jalostuslaitokselle jatkokäsittelyä varten.

Yhdyskuntalietteet ja sakat

Jätehuoltoviranomainen seuraa umpi- ja sakokaivolietteiden ja sakkojen määriä jätteenkuljetusrekisterissä. Tiedot lietteiden määristä on saatu viideltä yritykseltä, yht: 3105,4 m3.

Yhdyskuntalietteiden ja sakkojen omatoimisesta käsittelystä ei ilmoitettu jätehuoltoviranomaiselle.

Jätevedenpuhdistamolle toimitetut lietteet puhdistetaan ja palautetaan takaisin luontoon. Jäljelle jäänyt kiinteä osa käsitellään maanparannukseen, kompostoidaan viherrakentamiseen kelpaavaksi mullaksi tai toimitetaan mädätettäväksi.

LIMINKA MUHOS TYRNÄVÄ UTAJÄRVI

TILINPÄÄTÖS

Lakeuden EKOn talousarvio koostuu toiminnan kulujen kattamisesta. Lakeuden EKolla ei ole rahoitustuottoja tai -kuluja eikä vastattavaa omaisuutta.

Vuoden 2024 talousarvion tuotot olivat 213 000 €, josta jätemaksujen osuudeksi arvioitiin 136 000 € ja loput 77 000 € kuntien rahoitusta. Toimintakulut arvioitiin talousarviossa -211 156 €. Toteutuneet toimintatuotot olivat +252 750 € ja toimintakulut -217 453 €. Täten tilinpäätös vuodelta 2024 on ylijäämäinen 35 298 €.

Jätehuollon perusmaksun käyttöönotto oli merkittävin syy toimintatuottojen ylittymiseen. Talousarviota laadittaessa päätöstä perusmaksun käyttöönotosta ei oltu tehty. Tämän vuoksi talousarviossa ei ole voitu liikaa nojautua perusmaksun mahdolliseen käyttöönottoon.

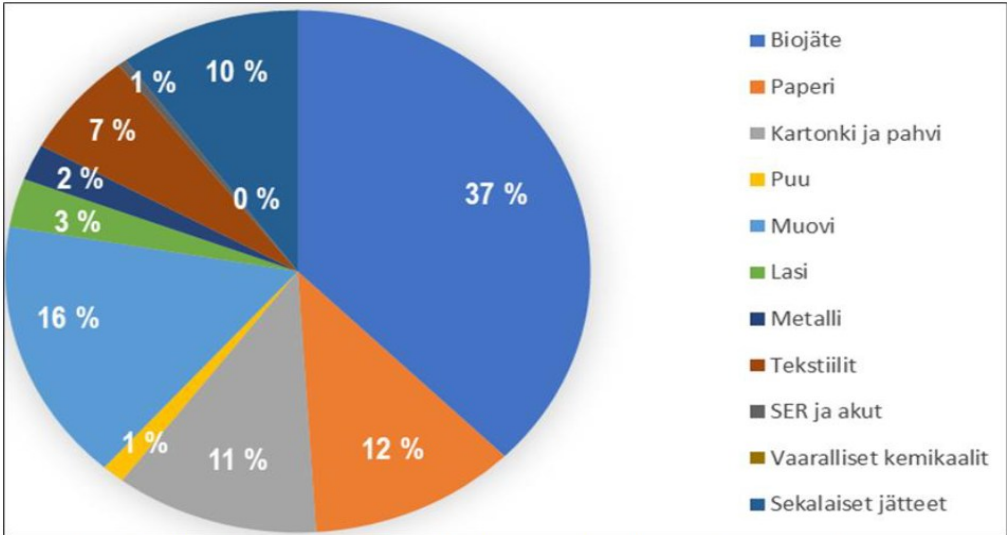
Palveluiden ostot ylittivät hieman uusien jäteasemien suunnittelutyön sekä brändiuidistustyön aloitusten vuoksi. Päätös uusien jäteasemien suunnittelusta tehtiin vasta kesällä 2024 ja suunnittelutyöt aloitettiin heti, joten budjetoinnissa ei tähän ole voitu varautua. Palkat, tavaroiden ostot ja vuokrat pysyivät budjetoiduissa summissa. Muut toimintakulut ylittivät, koska jätehuollon perusmaksun palautuskulut kirjattiin muihin toimintakuluihin.

TOIMINTAKULUT		
HENKILÖSTÖKULUT	yht.	-117 197 €
PALVELUIDEN OSTOT		
it- palvelut, tiedotus ja asiantuntijapalvelut	yht.	-87 392 €
AINEET, TAVARAT JA TARVIKKEET		
toimistotarvikkeet, kalusto, suojavaatteet jne.	yht.	-1 370 €
VUOKRAT		
koneet, laitteet ja toimisto	yht.	-8 638 €
MUUT TOIMINTAKULUT	yht.	-2 856 €
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ		-217 453 €
TILIKAUDEN TULOS	ALIJÄÄMÄ	35 298 €

Polttokelpoisen sekajätteen lajittelututkimus 2024

Lakeuden EKOn alueen talouksien polttokelpoisen sekajätteen eli yhdyskuntajätteen lajittelututkimus tehtiin vk 11-12 yhteistyössä alueen operatiivisen palveluiden tuottajan Kempeleen Jätekuljetus Ky:n, ja alueella toimivien jätekuljetusyritysten kanssa. Tutkimuksessa lajiteltiin käsin Limingan, Muhoksen, Tyrnävän ja Utajärven yhdyskuntajätettä yhteensä n. 400 kg.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitä jätelajeita ja millaisia määriä päätyy yhdyskuntajätteen joukkoon. Tutkimuksen tuloksia verrataan edellisen vuonna 2021 tehdyn tutkimukseen tuloksiin, jolloin saadaan selville alueen talouksien kierrätystietoisuuden ja -innostuksen tason kehittyminen. Lajittelututkimus on osa yhdyskuntajätteen materiaalien kierrätysasteen sekä jätehuoltomääräysten toteutumisen seurantaa. Tutkimuksesta saatuja tuloksia käytetään alueen jätehuollon ja lajittelun kehittämiseen.

Kuva 20. Lakeuden EKOn alueen jätelajien osuudet yhteensä vuonna 2024

Lue koko raportti täältä: https://www.lakeudeneko.fi/wp-content/uploads/2024/12/LakeudenEKO_Raportti_2024_Niina_Alajarva_Lajittelututkimus.pdf